

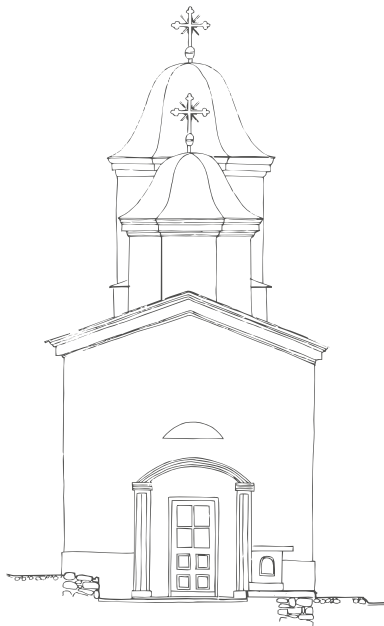

Бранислав Цветковић

МАНАСТИР
ЈОШАНЦИ
КОД ЈАГОДИНЕ

МОНАСТИР ЈОШАНИЦА КОД ЈАГОДИНЕ

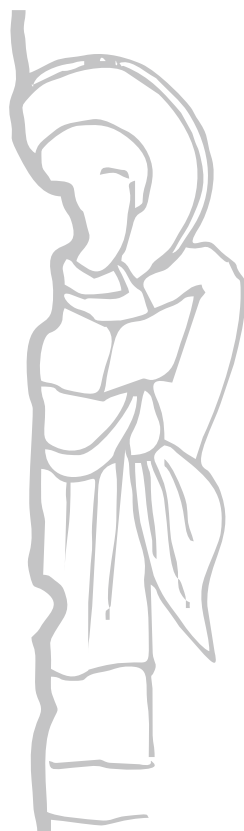

REGIONAL MUSEUM
JAGODINA

Branislav Cvetković

MONASTERY JOŠANICA NEAR JAGODINA

Jagodina 2018

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ
ЈАГОДИНА

Бранислав Цветковић

МАНАСТИР ЈОШАНИЦА КОД ЈАГОДИНЕ

Јагодина 2018

Бранислав Цветковић
Манастир Јошаница код Јагодина

Прво издање, Јагодина 2018

Издавач

Завичајни музеј Јагодина
Кнегиње Милице 82, 35000 Јагодина

Главни и одговорни уредник

Србољуб Милетић,
директор Завичајног музеја Јагодина

Рецензенти

др Миодраг Марковић,
дописни члан САНУ,
редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Београду
др Даница Поповић,
научни саветник
Балканолошког института САНУ
др Татјана Стародубцев,
редовни професор
Академије уметности у Новом Саду

Branislav Cvetković
Monastery Jošanica near Jagodina

First edition, Jagodina 2018

Published by

Regional Museum Jagodina
St Knežinje Milice 82, 35000 Jagodina

Editor-in-Chief

Srboljub Miletić,
director of the Regional Museum Jagodina

Peer reviewers

dr Miodrag Marković,
corresponding member of the SASA
professor of the Faculty of Philosophy,
Belgrade University
dr Danica Popović
scientific counsellor of the
Institute for Balkan Studies, SASA
dr Tatjana Starodubcev,
professor of the
Academy of Arts, Novi Sad

ISBN 978-86-85065-36-1

Ова књига објављена је
захваљујући финансијској подршци
Министарства културе и информисања
Републике Србије

This book was published
with financial support of the
Ministry of Culture and Information of the
Republic of Serbia

Садржај

Предговор	7
УВОДНА РАЗМАТРАЊА	9
1. Положај.....	11
2. Предања и извори.....	13
3. Топонимија.....	18
4. Археолошки налази.....	21
ДОСАДАШЊА ПРОУЧАВАЊА	29
5. Рана историографија.....	30
6. Реставраторски захвати и потоња литература.....	32
7. Новија истраживања.....	35
АРХИТЕКТУРА ЦРКВЕ	41
8. Средњовековни храм.....	42
9. Преградње и обнове.....	49
МАНАСТИРСКО НАСЕЉЕ	55
10. Манастирски конак.....	56
11. Звоник.....	63
12. Некропола и спомен обележја.....	66
ЗИДНО СЛИКАРСТВО	77
13. Распоред живописа.....	78
14. Владарски портрети и датовање.....	98
15. Портрети ктитора и првобитна посвета.....	104
16. Сликарство наоса.....	109
17. Сликарство припрате.....	124
ИКОНОПИС И РИЗНИЦА	141
18. Олтарска преграда.....	142
19. Трагови ризнице.....	146
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	155
20. Манастир у средњем веку.....	156
21. Јошаница у познијој историји.....	163
Summary.....	171
List of illustrations.....	188
Скраћенице.....	192
Именски регистар.....	194
Топографски регистар.....	198
Иконографски регистар.....	202

Књига посвећена изучавању споменичког комплекса и историје јошаничког манастира код Јагодине сажима резултате вишегодишњих истраживања, обављаних најпре у оквиру делатности Завичајног музеја у Јагодини, а касније и научноистраживачког пројекта Балканолошког института САНУ. Иако је сложена проблематика представљала основни разлог за дуго трајање истраживачког процеса, монографска студија манастира Јошанице настајала је уз подршку низа установа и несебичну помоћ многих појединаца, па је тако ауторова пријатна дужност да им и на овај начин исказе захвалност.

Кључну улогу у првим теренским обиласцима Јошанице и започињању истраживања живописа имали су Милутин Којић, некадашњи директор Музеја, Гордана Бабић-Ђорђевић и Војислав Ј. Ђурић, моји први учитељи у историјско-уметничком занату, као и др Татјана Стародубцев, блиска сарадница и друг. Радови су испрва обављани уз благослов епископа шумадијског Саве и помоћ монахиња Митродоре и Нимфодоре, а касније уз благослов владике шумадијског Јована и велику подршку садашњег игумана, јеромонаха Евтимија, као и монаха Доситеја и монаха Јустина. У тим првим етапама драгоцене савете и критике су ми пружали др Смиљка Габелић, академик Гојко Суботић и проф. др Иван М. Ђорђевић.

Изузетно значајна улога у усмеравању истраживања и настајању књиге припада др Даници Поповић, мом професору са студија и вишегодишњем теренском савезнику, чији су добронамерни савети, поуздано пријатељство и бескомпромисна опредељеност научној објективности обележили читав период. Свод примарних изучавања одбрањен је 2008. године на Филозофском факултету у Београду као магистарски рад под насловом Зидно сликарство манастира Јошанице, пред комисијом у саставу проф. др Бранислав Тодић, др Даница Поповић, др Миодраг Марковић и др Драган Војводић, а затим је објављен и у малој научнопопуларној монографији са др Иваном Стевовићем и др Јеленом Ердељан, која је публикована захваљујући Ивани Ранковић-Продановић.

Током више година изучавања јошаничког комплекса Милосав Брајковић је прилежно снимао документацију на терену и у оквиру музејских збирки. Драгана Милисављевић је љубазно пристала да цртеже зидних слика, које је извела 1970. године, приреди за издавање у посебном албуму 2008. године; захваљујући њеном документовању тешко уочљивих детаља на

оштећеним фрескама, било је могуће спровести анализу неидентификованих сцена. У истраживањима велику помоћ су пружали сарадници библиотека у земљи и иностранству, Семинара за историју уметности и Института за историју уметности Филозофског факултета у Београду, Византолошког института САНУ, Археолошког одељења Народне библиотеке Србије, Археолошког института у Београду, Варбург библиотеке у Лондону, Француске школе у Атини, Белгијске академије у Риму и Византолошког центра Дамбартон Оукс у Вашингтону.

У завршним фазама припреме књиге и прикупљања потребне документације, знатну помоћ пружила ми је драга колегиница др Светлана Пејић из Републичког завода за заштиту споменика културе у Београду, Ђорђе Миловановић из Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу, пријатељи и колеге др Елка Бакалова, др Бисерка Пенкова и Гордана Гаврић. Нарочиту помоћ у прикупљању фото-документације дале су ми колегинице Јасмина Трајков и Соња Перић, док је стара сарадница и пријатељ Смиљана Додић уложила огроман труд у обради археолошке грађе. Током истраживања и теренског рада с поносом истичем удео колеге и пријатеља др Бојана Поповића, пријатељице Иване Филиповић, као и колега Љубице Здравковић, Снежане Деспотовић, Драгише Савића, Душка Грбовића, Невене Цветковић и, најзад, мог најближег пријатеља Владана Димитријевића.

Посебну захвалност дугујем Министарству за културу и информисање Републике Србије, јер је обезбедило потребна средства за објављивање књиге, које не би било без добре воље и залагања Србољуба Милетића, директора Музеја. Такође, захвалан сам на помоћи Даниелу Месиховићу у припреми пратеће документације, као и Снежани Михајлов која се све време старала о пласирању наменских средстава.

Најзад, за обликовање прилога и књиге у целини изванредан труд и таленат уложио је драги колега Ђорђе Филиповић, док су за техничко извођење и штампу заслужни господа Дејан Милошевић и Живорад Ивановић.

Током година рада стална подршка долазила је од мојих родитеља, оца Јована и мајке Видосаве. Многи сати и дани проведени на терену, у библиотекама, музејима и архивима, били су могући захваљујући разумевању моје породице, супруге Иване и сина Павла, којима је ова књига са љубављу посвећена.

Архитектонски цртежи

Р. Прокић (сл. 8.2, 8.3, 8.6, 9.5–9.7, 10.2, 12.2), Р. Радосављевић (сл. 9.3, 9.4), В. Луковић (сл. 11.6–11.8)

Цртежи фресака

Драгана Милисављевић,
осим Бранислав Цветковић (сл. 7.4, 14.1, 14.3, 15.2)

Калкови натписа

Бранислав Цветковић и Татјана Стародубцев

Илустрације

Милосав Брајковић, осим: Ј. Вујић (сл. 2.2), И. Вукићевић (сл. 3.2), Ф. Каниц (сл. 5.1), М. Кркић (сл. 7.3), Т. Стефановић (сл. 9.1), Д. Мадас (сл. 3.3, 18.2), Saku Paasilahti, Хелсинки (сл. 18.3), Републички завод за заштиту споменика културе (сл. 10.1, 10.5, 10.10, 12.2), Завичајни музеј, Јагодина (сл. 9.8, 10.10, 11.2, 12.10, 21.4–21.7), Етнографски музеј, Београд (сл. 12.7), Манастир Јошаница (сл. 2.1, 2.4, 3.1, 9.2, 10.3, 11.1, 21.1, 21.2), Ј. Веселић (сл. 2.3), Ј. Мишковић (сл. 2.5), Д. Дачић (сл. 6.3, 9.3, 9.4), Б. Тодић (сл. 14.4), Дамбартон Оукс, Вашингтон (сл. 14.6), Британски музеј, Лондон (сл. 14.7), Лувр, Париз (сл. 14.8), Д. Синдик (сл. 14.2), М. Ахимасту-Потамиану (сл. 15.4), Е. Бакалова (сл. 15.5), Г. Вздорнов (сл. 17.10, 17.11), Ј. Радовановић (сл. 17.16б), Архив Србије (сл. 18.1, 19.1), Б. Кнежевић (сл. 20.3), В. Димитријевић (сл. 17.1)

Лектура и коректура

др Дејан Вукићевић

Превод резимеа

Јована Миловановић

Обрада прилога, интерполација и прелом

Ђорђе Филиповић

Припрема за штампу

S Studio, Јагодина

Штампа

С.З.Р. Златна књига, Јагодина

Тираж

500

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

726.71(497.11)
271.222(497.11)-523.6

ЦВЕТКОВИЋ, Бранислав, 1964-

Манастир Јошаница код Јагодине / Бранислав Цветковић ; [архитектонски цртежи Р. Прокић, Р. Радосављевић, В. Луковић ; цртежи фресака Драгана Милосављевић ; илустрације Милосав Брајковић ... [и др.]]. - 1. изд. = 1st ed. - Јагодина : Завичајни музеј, 2018 (Јагодина : Златна књига). - 212 стр. : фотогр. ; 28 cm

Текст штампан двостубачно. - На спор. насл. стр.: Monastery Jošanica near Jagodina. - Тираж 500. - О аутору: стр. 207. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Регистри.

ISBN 978-86-85065-36-1

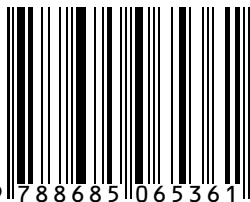
а) Манастир Јошаница

COBISS.SR-ID 272313868

ՀԱՅԿԱՅԻՆ
ՄՄՅԵՂ
ԵՂԹԶԻՆԱ

ISBN: 978-86-85065-36-1

9 788685 106536 1